

Problematika Kulturno–prireditvenega centra NARODNI DOM MARIBOR ter posledično predvsem FESTIVALA LENT

Izredno me veseli, da imam priložnost spregovoriti pred mestnim svetom o problematiki javnega zavoda Narodni dom Maribor. Mislim da je to odlična priložnost, da po eni strani predstavim probleme drugega največjega kulturno – prireditvenega centra v državi, po drugi strani pa da direktno odgovorim na vprašanje, ki bi vas, spoštovane mestne svetnice in svetniki, zanimala.

Že dalj časa se po kuloarjih šušlja, da naj Narodni dom Maribor ne bi posloval transparentno, poročal ustanovitelju o svoji dejavnosti, piše se o kulturnem tajkunstvu in še bi lahko našteval.

Ker te govorice prihajajo tudi iz političnih krogov, se nam je zdelo prav, da pojasnimo naše poslanstvo pred najvišjim forumom ustanovitelja, torej pred Mestnim svetom, se pravi pred vami, spoštovane svetnice in svetniki. Žal se po več kot 20. letih mojega direktorovanja prvič, kljub vsem pobudam našega Sveta zavoda, ki si je želel tovrstne prezentacije predvsem v preteklih letih, ko smo imeli pokazati še neprimerno več, predvsem na področju lastnih prihodkov, kot imamo zaradi vsesplošno katastrofalne situacije v gospodarstvu in družbi nasploh možnost pokazati danes.

Verjetno vas je začudil obseg gradiva, pripravili smo ga kar nekaj časa nazaj (februarja) v želji, da bi ga Mestni svet obravnaval pred obravnavo proračuna. Prav tako gradiva, ko je že šlo iz hiše, nismo mogli sproti dopolnjevati z dodatnimi podatki o zmanjšanju potrebnih sredstev, ki smo ga z maksimalnimi naporii dosegli. Kakor koli, veseli smo, da se o pereči problematiki lahko pogovarjamo danes.

Gradiva je nekaj več ravno zato, da predstavimo dejansko vlogo in poslanstvo Narodnega doma Maribor, da pojasnimo, da to ni moja privatna inštitucija, s katero skušam ožemati proračun, kot je večkrat možno slišati, temveč javni zavod, ki ga je MO Maribor ustanovila med drugim in predvsem zato, da v kar največji meri omogoči zadovoljevanje potreb po kakovostnih in raznolikih kulturnih programih, namenjenih najširšemu občinstvu, seveda v imenu ustanovitelja! Torej gre za delovanje v NAJŠIRŠE MOŽNO RAZUMLJENEM JAVNEM interesu na področju kulture in za izvajanje JAVNE službe.

Ob tem ima Narodni dom še kar nekaj nalog, od upravljanja mestnega premoženja do ne nazadnje kulturnega izobraževanja. Narodni dom Maribor je javni zavod, enako kot mariborski UKC, Zdravstveni dom Maribor, osnovne šole, vrtci, Univerza. Enako v imenu države in javnega svoje naloge opravljajo tudi vojska in policija, poklicni gasilci, služba za zaščito in reševanje, če naštejemo le nekatere.

Kot javni zavod je seveda popolnoma neprofitna ustanova, je ustanova, kjer si nikoli nihče ne more deliti kakršnega koli dobička, je ustanova, ki v 22 letih svojega obstoja ni niti enkrat pristala v rdečih številkah, v najboljših letih pa dosegala celo 65% lastnih prihodkov za delovanje, večinoma preko sponzorstev, včasih celo toliko kot Cankarjev dom in Festival Ljubljana skupaj.

Narodni dom Maribor je javni zavod, v katerem se ne izplačujejo nadure, v katerem se ne izplačuje nobena dodatna motivacija, kar delavci zavestno sprejemajo in predano opravljajo svoje delo upajoč na boljše čase.

Narodni dom Maribor je torej neprimerljiv z nevladnimi inštitucijami, saj dobiva direktne naloge početi javno službo od ustanovitelja, zato seveda ne more biti udeleženec razpisov za nevladnike in njegova dejavnost ni merjena na enak način, kot se to dogaja z nevladnimi inštitucijami. Torej – mi nismo njihova konkurenca, temveč podaljšana roka občine za področje kulture. Še več: dejstvo je, da smo od svoje ustanovitve nevladne inštitucije samoiniciativno podpirali na vsakem koraku! Z brezplačno uporabo prostorov, opreme, tudi s finančnimi sredstvi iz naših lastnih prihodkov, za razliko od marsikaterega drugega javnega zavoda. Mogoče

se že pozablja, da smo ne nazadnje soustanovitelj KIBLE. In da se dobro razumemo – ne želimo nobenega denarja, ki bi ga zaradi nas odvzeli nevladnemu sektorju ali drugim javnim zavodom!

Naše poslovanje nadzira 7 članski Svet zavoda, od katerih sta v svetu zavoda le dva predstavnika zaposlenih, ostale imenuje ustanovitelj ter širša zainteresirana skupnost.

Kot javni zavod smo zavezani izvajati tudi redni letni notranji nadzor poslovanja, kar izvaja zunanji revizor. Vsako leto ustanovitelju redno oddajamo programe dela s finančnimi načrti in podrobna letna poročila. Naša poročila o delu na več kot 100 straneh lahko najdete na naši domači spletni strani za 7 let nazaj.

Toliko za razjasnitev o statusnem delovanju Narodnega doma Maribor in kot odgovor na takšne in drugačne nepravilne informacije, ki krožijo tem.

Sedaj pa več o trenutni problematiki.

Tudi v času, ko smo imeli na področju pridobivanja lastnih prihodkov za izvajanje JAVNE službe največje uspehe, smo ves čas opozarjali ustanovitelja, da bodo takšni časi minili in da je popolnoma nemogoče pričakovati od nas, da bomo dosegali več kot 60% lastnih prihodkov, vendar nikoli nismo imeli sogovornika, odpravili so nas, češ: »Vi se boste že znašli, še vedno ste se!«

Predvsem smo se trudili zavarovati osnovne dejavnosti, za katere smo bili ustanovljeni, to so:

- Orkestrski in Komorni cikel, ki Maribor delata mesto in ki sta po kakovosti ob boku tistim programom, ki se odvijajo v Cankarjevem domu Ljubljana,
- prireditve za mladino in Kulturni dnevnik ter Art Kamp, ki so pomembne zato, da bomo jutri sploh imeli občinstvo,
- deficitarne programe, kot je Jazz v Narodnem domu,
- trudili smo se vzpostavljati lastne produkcije in še bi lahko naštevali.

Vse te že od nekdaj premalo financirane programe smo financirali s presežki, ki sta jih v preteklosti ustvarjala predvsem Festival Lent, ki smo si ga med drugimi tudi zaradi tega razloga pravzaprav izmislili, in abonma komedije.

Časi so se spremenili in Festival Lent se ne more več vzdrževati sam po sebi, seveda pa ne sme najedati substance ostalih programov Narodnega doma Maribor. V priloženih razpredelnicah lahko vidite, kako drastično je upadla v zadnjih letih podpora Ministrstva za kulturo, ki kljub neštetim pobudam ni hotelo

v primeru Narodnega doma Maribor uporabiti 67. člena ZUJIK, s katerim bi lahko in moralo direktno financirati delovanje, ki absolutno presega občinske okvire. Iz skoraj 220.000 EUR smo padli na zgolj 37.000 EUR, in to za okoli 1.500 prireditev letno. Že če bi ostalo vsaj to financiranje, bi se danes pogovarjali popolnoma drugače. 67 člen ZUJIK omogoča pomemben korektiv, ko vlada Republike Slovenije na predlog Ministra za kulturo nameni za delovanje javnega zavoda, ki s svojim delovanjem presega zgolj občinske okvire in zadovoljuje tudi potrebe prebivalcev sosednjih občin, občini ustanoviteljici tega zavoda v okviru sistema financiranja občin ustrezna dodatna sredstva, kar se je v državi že večkrat zgodilo, v primeru Maribora nazadnje za časa EPK.

Potrebno je upoštevati, da je Narodni dom Maribor v zadnjih letih dobil kar nekaj novih nalog tako na področju upravljanja z objekti, ki terjajo tudi nove programe, kot tudi z nematerialno dediščino EPK, ki se ne poznajo dovolj v dodatnih sredstvih in še dodatno knijo sredstva, ki bi jih drugače lahko namenili Festivalu Lent. Prav tako je potrebno povedati, da je bilo Narodnemu domu Maribor že v začetku snovanja proračuna za leto 2014 odvzetih kar 190.000 EUR, kar je neprimerno več kot je bilo odvzeto ostalim uporabnikom s področja kulture.

Žal so se nam po lastniških in vodstvenih spremembah pri velikih podpornikih kulture v mestu bistveno zmanjšala tudi sponzorska in donatorska sredstva. Govorimo torej o podpornikih, ki pomemben del svojega poslovanja ustvarjajo ravno preko MO Maribor.

Prav tako absolutno ne držijo govorice, da s v teh težkih časih za vse nismo želeli uokviriti v situacijo in zmanjšati stroškov ter obsega festivala. Gradivo, ki je sedaj predmet obravnave, smo pripravili že v mesecu februarju, saj smo želeli, da bi Mestni svet problematiko obravnaval še pred sprejemanjem proračuna za leto 2014. Od takrat do danes pa nam je od predvidenih 1,415.000 EUR celotnih stroškov festivala uspelo znižati stroške na 1,245.000 EUR (zmanjšanje stroškov za kar 170.000 EUR). To tudi pomeni, da nam je uspelo znižati stroške iz leta 2012, ko je bil obseg festivala največji, iz takratnih 1.764.578 EUR na sedaj potrebnih 1.245.000, kar znaša 520.000 EUR! Je pa res, da je to znesek, pod katerega enostavno ne moremo iti, ker bi morali za dodatno zmanjševanje odpovedati kar nekaj celotnih sklopov festivala oziroma se najverjetneje odreči glavnemu odru na Dravi, kar seveda izniči celoten festival in odžene sponzorje. Že znana zmanjšanja prispevka dveh največjih mariborskih sponzorjev za skupno 70.000 EUR, sta v tem delu prihranek že izničila, pa vendarle ugotavljamo, da nam za izvedbo festivala ob predpostavki, da bodo ostali predvideni lastni prihodki ostali na prvotno načrtovanem obsegu, za izvedbo festivala sedaj manjka 220.000 EUR (in ne več 335.000, kot smo načrtovali v februarju 2014).

Vse to nas vodi do zaključkov, da Festivala Lent kljub maksimalnim naporom, zmanjševanjem sredstev predvsem na področju izgradnje infrastrukture in tudi na programih, brez pomoči ustanovitelja enostavno ne moremo izvesti. Finančnega plana z neznankami, brez zagotovil financiranja enostavno ne moremo sprejeti. Festivala v manjšem obsegu kot je ta, ki smo ga z vsemi redukcijami zastavili, ne moremo izvajati, ker se bo to še bolj poznalo pri udeležbi sponzorjev, tako da se vsa zadeva začne rušiti kot hiša iz kart! To odločitev moramo sprejeti nemudoma, saj vsi izvajalci čakajo na podpis pogodb, v teku so javni razpisi in morali bi plačati že prve avanse za eminentne tuje umetnike. Če torej festivala ne bo, moramo tak sklep v izogib materialni in moralni škodi, ki bi lahko v nasprotnem primeru nastala, sprejeti takoj!

Potrebno je vedeti, da festival mestu prinaša najmanj 4 kratni multiplikator vloženih sredstev, kar pomeni, da če ne najdemo dobrih 220.000 EUR, bo mesto ostalo brez materialnih učinkov v približnem znesku okoli 8 mio EUR! Seveda pa je potrebno spregovoriti tudi o nematerialnih učinkih, osiromašenju dostopa do kulture v času, ko je ta vse slabši, za prepoznavanje mesta v širšem in mednarodnem okolju ter za počutje in pozitivno zavedanje prebivalcev o okolju, v katerem živijo.

Od Mestnega sveta pričakujemo predvsem, da zaveže mestno upravo, da nam le-ta pomaga najti manjkajoča sredstva za izvedbo festivala, saj tega bremena enostavno ne zmoremo več. Četudi bi ta sredstva šla iz proračuna MOM, bi le – ta sodelovala pri financiranju festivala z nekaj manj kot 30% potrebnih sredstev.

Lent je mariborski, ni samo stvar Narodnega doma Maribor. Mi smo dokazali, da ga znamo izvesti, danes potrebujemo vaše razumevanje in vašo pomoč ter podporo.

S spoštovanjem,

Narodni dom Maribor

Vladimir Rukavina
direktor

